Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

13. oktober 2022*

»Præjudiciel forelæggelse – social sikring af vandrende arbejdstagere – forordning (EF) nr. 883/2004 – artikel 11, stk. 3, litra a) og e) – person, der er bosat i en medlemsstat og udøver lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat – ansættelseskontrakt(er) indgået med et enkelt vikarbureau – vikaransættelser – mellemliggende perioder – fastlæggelse af den lovgivning, der finder anvendelse i perioderne mellem vikaransættelserne – ansættelsesforholdets ophør«

I sag C-713/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Centrale Raad van Beroep (appeldomstol i sager vedrørende social sikring og tjenestemænd, Nederlandene) ved afgørelse af 17. december 2020, indgået til Domstolen den 24. december 2020, i sagen

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank,

mod

X,

og

Y

mod

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Prechal, og dommerne M.L. Arastey Sahún, F. Biltgen (refererende dommer), N. Wahl og J. Passer,

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

* Processprog: nederlandsk.

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank ved G.J. Oudenes og H. van der Most, som befuldmægtigede,

– den nederlandske regering ved M.K. Bulterman og P. Huurnink, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved D. Martin og F. van Schaik, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 17. marts 2022,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 11, stk. 3, litra a) og e), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger (EUT 2004, L 166, s. 1, berigtiget i EUT 2004, L 200, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med to tvister mellem, for så vidt angår den første tvist, Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (den sociale sikringskasse, Nederlandene) (herefter »SVB«) og X og, for så vidt angår den anden tvist, Y og SVB vedrørende sidstnævntes afslag på at tildele X og Y sociale ydelser i henhold til den nederlandske sociale sikringsordning.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Forordning nr. 883/2004, der trådte i kraft den 20. maj 2004, har til formål at koordinere de nationale sociale sikringsordninger. I henhold til forordningens artikel 91 finder forordningen anvendelse fra datoen for ikrafttrædelsen af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 987/2009 af 16. september 2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning nr. 883/2004 (EUT 2009, L 284, s. 1), dvs. den 1. maj 2010.

4 Artikel 1 i forordning nr. 883/2004 fastsætter:

»I denne forordning forstås ved udtrykket:

»a) »lønnet beskæftigelse«: en beskæftigelse eller dermed ligestillet aktivitet, der betragtes som sådan ved anvendelse af lovgivningen om social sikring i den medlemsstat, hvor den pågældende beskæftigelse eller dermed ligestillede aktivitet udøves

b) »selvstændig virksomhed«: en udøvelse af virksomhed eller dermed ligestillet aktivitet, der betragtes som sådan ved anvendelse af lovgivningen om social sikring i den medlemsstat, hvor den pågældende virksomhed eller dermed ligestillede aktivitet udøves

[…]«

5 Denne forordnings afsnit II med overskriften »Fastlæggelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes« omfatter bl.a. forordningens artikel 11, der selv har overskriften »Almindelige regler«, og som i stk. 1-3 bestemmer:

»1. Personer, som er omfattet af denne forordning, er alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat. Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit.

2. Ved anvendelse af dette afsnit anses personer, som modtager en kontantydelse i kraft af eller som følge af lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed, for at udøve nævnte aktivitet. Dette gælder ikke i forbindelse med invalide-, alderdoms- eller efterladtepensioner, pensioner ved arbejdsulykker eller erhvervssygdomme eller kontante ydelser ved sygdom, der dækker tidsubegrænset behandling.

3. Med forbehold af artikel 12-16:

a) er en person, der udøver lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed i en medlemsstat, omfattet af denne medlemsstats lovgivning

b) er tjenestemænd omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, i hvis forvaltning de er ansat

c) er en person, der i overensstemmelse med artikel 65 modtager arbejdsløshedsunderstøttelse efter lovgivningen i bopælsmedlemsstaten, omfattet af lovgivningen i bopælsstaten

d) er en person, der er indkaldt eller genindkaldt til militærtjeneste eller civilt arbejde i en medlemsstat, omfattet af denne medlemsstats lovgivning

e) er alle andre personer, som ikke falder ind under litra a)-d), omfattet af lovgivningen i bopælsmedlemsstaten, dog uden at tilsidesætte bestemmelser i denne forordning, som sikrer de pågældende ret til ydelser efter lovgivningen i en eller flere andre medlemsstater.«

Nederlandsk ret

AOW

6 Artikel 6 i Algemene Ouderdomswet (lov om almindelig alderdomsforsikring) af 31. maj 1956 (Stb. 1956, nr. 281) i den affattelse, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen (herefter »AOW«), fastsætter:

»1. I overensstemmelse med denne lovs bestemmelser omfatter forsikringen den, der endnu ikke har nået pensionsalderen, og som

a. er hjemmehørende

b. ikke er hjemmehørende, men er indkomstskattepligtig for arbejde udført i Nederlandene eller på kontinentalsoklen.

[…]

3. Kredsen af forsikrede, uanset stk. 1 og 2, kan udvides eller afgrænses ved en almindelig administrativ foranstaltning.«

7 AOW's artikel 6a bestemmer:

»Om nødvendigt og som en undtagelse fra artikel 6 og de i medfør heraf udstedte bestemmelser

a. anses en person også for forsikret, når hans forsikring i henhold til denne lov følger af anvendelsen af bestemmelser i en traktat eller i en afgørelse, truffet af en folkeretlig organisation

b. anses en person ikke for forsikret, når lovgivningen i en anden stat finder anvendelse i henhold til en traktat eller en afgørelse, truffet af en folkeretlig organisation.«

8 Det følger af AOW's artikel 13, stk. 1, at pensionen nedsættes med 2% for hvert kalenderår, den pensionsberettigede efter det fyldte 15. år, men før det fyldte 65. år, ikke har været forsikret.

AKW

9 Artikel 6 i Algemene Kinderbijslagwet (lov om børnetilskud) af 26. april 1962 (Stb. 1962, nr. 160) i den affattelse, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen (herefter »AKW«), gengiver ordret AOW's artikel 6.

10 AKW's artikel 6a bestemmer:

»Om nødvendigt og som en undtagelse fra artikel 6 og de i medfør heraf udstedte bestemmelser

a) anses en person også for forsikret, når hans forsikring i henhold til denne lov følger af anvendelsen af bestemmelser i en traktat eller i en afgørelse, truffet af en folkeretlig organisation

b) anses også den, som ikke er forsikret, men har erhvervet en ret til børnetilskud i medfør af forordning [nr. 883/2004], for »forsikret« i forbindelse med anvendelse af denne lovs kapitel 3

c) anses en person ikke for forsikret, når lovgivningen i en anden stat finder anvendelse i henhold til en traktat eller en afgørelse, truffet af en folkeretlig organisation.«

BUB

11 Artikel 6 i Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1999 (bekendtgørelse af 1999 om udvidelse og afgrænsning af kredsen af forsikrede efter de almindelige forsikringsordninger) af 24. december 1998 (Stb. 1998, nr. 746) (herefter »BUB«), som har overskriften »Midlertidig beskæftigelsesafbrydelse i Nederlandene«, foreskriver:

»Den, der ikke er hjemmehørende i Nederlandene, men udelukkende udøver sin virksomhed i Nederlandene, er fortsat undergivet forsikringsordningerne, såfremt beskæftigelsen midlertidigt er afbrudt

a. i anledning af sygdom, handicap, graviditet, moderskab eller arbejdsløshed eller

b. i anledning af ferie, strejke eller lockout.«

De faktiske omstændigheder i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

Sagen vedrørende X

12 Fra den 14. januar 2013 begyndte X, der er nederlandsk statsborger med bopæl i Tyskland, at udøve lønnet beskæftigelse i Nederlandene gennem et vikarbureau. Det fremgik af den ansættelseskontrakt, der blev indgået med dette vikarbureau, at ansættelsesforholdet ville blive indledt på det tidspunkt, hvor arbejdet faktisk påbegyndtes, og at det uden videre ville ophøre, når brugervirksomheden anmodede derom.

13 Inden for rammerne af denne kontrakt havde X flere vikaransættelser adskilt af mellemliggende perioder, der for den længste var fra den 19. oktober 2013 til den 30. marts 2014 og for de korteste var fra den 20. til den 25. september 2014 og fra den 23. til den 28. januar 2015.

14 X udførte i disse mellemliggende perioder frivilligt arbejde i Nederlandene og udførte ulønnet husholdningsarbejde. Hun udførte ligeledes arbejde i husholdningen hos sine sønner, for hvilket hun modtog en meget beskeden aflønning.

15 Ved afgørelse af 6. juli 2015 fremsendte SVB til X, på dennes anmodning, opgørelsen over de pensionsydelser i henhold til AOW, som X havde ret til, af hvilken det fremgår, at X havde optjent 82% af den fulde alderspension i henhold til AOW. SVB var i denne forbindelse af den opfattelse, at X, for så vidt som hun boede i Tyskland, udelukkende var forsikret i henhold til den nederlandske sociale sikringsordning i de perioder, hvor hun faktisk havde arbejdet for vikarbureauet i Nederlandene, men ikke i perioderne mellem X' vikaransættelser.

16 Idet X' klage over denne afgørelse blev afslået ved afgørelse af 21. december 2015, anlagde X sag ved rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam, Nederlandene).

17 Ved dom af 3. oktober 2016 pålagde denne ret SVB at træffe en ny afgørelse. Med henvisning til dom af 23. april 2015, Franzen m.fl. (C-382/13, EU:C:2015:261), fandt denne ret, at perioderne mellem X' vikaransættelser skulle anses for ferie- eller arbejdsløshedsperioder som omhandlet i artikel 6 i BUB, således at X i disse mellemliggende perioder var omfattet af den nederlandske lovgivning.

18 SVB har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Centrale Raad van Beroep (appeldomstol i sager vedrørende social sikring og tjenestemænd, Nederlandene), der er den forelæggende ret i denne sag.

19 Den forelæggende ret har anført, at for så vidt som X ikke har tilbagelagt forsikringsperioder i Tyskland, kan vedkommende ikke gøre krav på en alderspension i denne medlemsstat.

Sagen vedrørende Y

20 Fra den 16. juli 2007 begyndte Y, der er polsk statsborger og bor med sin familie i Polen, at udøve lønnet beskæftigelse i Nederlandene gennem et vikarbureau, med hvilket Y indgik flere på hinanden følgende ansættelseskontrakter adskilt af en række mellemliggende perioder.

21 Den 20. juli 2015 indgik Y en midlertidig ansættelseskontrakt på otte måneder med dette vikarbureau, som foreskrev, at Y, hvis arbejdet i brugervirksomheden ophørte, ville være forpligtet til under ansættelseskontraktens varighed at acceptere et passende alternativt arbejde, og at denne kontrakt ville ophøre, hvis Y nægtede eller ikke længere var parat til at arbejde. Idet sidstnævnte hypotese opstod, udløb den nævnte kontrakt den 31. december 2015.

22 Y, som ikke havde arbejdet mellem den 1. januar og den 7. februar 2016, indgik den 8. februar 2016 en ny ansættelseskontrakt med det samme vikarbureau.

23 Ved afgørelse af 29. marts 2016 meddelte SVB Y, at han ikke havde ret til børnetilskud i henhold til den nederlandske sociale sikringsordning for januar og februar 2016, eftersom han ikke havde udøvet erhvervsmæssig beskæftigelse i Nederlandene den første arbejdsdag i hver af disse måneder.

24 Idet Y's klage blev afslået ved SVB's afgørelse af 20. maj 2016, anlagde Y sag ved rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam).

25 Ved dom af 5. januar 2017 traf denne ret afgørelse om frifindelse af SVB. Retten fandt, at ansættelseskontrakten af 20. juli 2015 var ophørt i perioden fra den 1. januar til den 7. februar 2016, og præciserede, at det ikke var godtgjort, at der var fastsat ferie med løn eller ulønnet ferie inden for rammerne af denne kontrakt. Denne mellemliggende periode kunne derfor ikke udgøre en midlertidig beskæftigelsesafbrydelse som omhandlet i BUB's artikel 6.

26 Y har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Centrale Raad van Beroep (appeldomstol i sager vedrørende social sikring og tjenestemænd).

Fælles betragtninger i de to hovedsager

27 Den forelæggende ret har anført, at X og Y var forsikret i henhold til henholdsvis AOW og AKW i de perioder, hvor de arbejdede som vikaransatte i Nederlandene, og at tvisterne i hovedsagerne vedrører spørgsmålet om, hvorvidt deres tilknytning til den nederlandske sociale sikringsordning ophørte i perioderne mellem disse vikaransættelser. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at det med henblik herpå er nødvendigt at fastslå, hvilken lovgivning der skal anvendes i disse perioder i henhold til forordning nr. 883/2004.

28 Den forelæggende ret har i denne forbindelse anført, at i henhold til artikel 11, stk. 1, i forordning nr. 883/2004 er de personer, der er omfattet af denne forordning, alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat, som fastlægges i henhold til bestemmelserne i forordningens artikel 11, stk. 3.

29 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at der – for at artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning nr. 883/2004 finder anvendelse – skal foreligge en beskæftigelse eller en dermed ligestillet aktivitet som omhandlet i denne forordnings artikel 1, litra a), der betragtes som sådan ved anvendelse af lovgivningen om social sikring i den medlemsstat, hvor den pågældende beskæftigelse eller dermed ligestillede aktivitet udøves.

30 I det foreliggende tilfælde udgør X' og Y's aktiviteter i perioderne mellem deres ansættelser imidlertid ikke lønnet beskæftigelse som omhandlet i artikel 1, litra a), i forordning nr. 883/2004. I henhold til nederlandsk ret kan den beskæftigelse, som X udøvede i Nederlandene i disse mellemliggende perioder, nemlig ikke anses for lønnet beskæftigelse. I henhold til nederlandsk ret udøvede Y heller ikke lønnet beskæftigelse i de nævnte mellemliggende perioder, idet hans ansættelseskontrakt var ophørt. Desuden var der ikke på forhånd aftalt nogen ulønnet ferie, og ansættelseskontrakten af 8. februar 2016 blev indgået for en periode, der oversteg den udløbsdato, der oprindeligt var fastsat i den tidligere ansættelseskontrakt.

31 Den forelæggende ret er derfor i tvivl om, hvorvidt X' og Y's aktiviteter i perioderne mellem deres vikaransættelser kan anses for »ligestille[de] aktivitet[er]« som omhandlet i artikel 1, litra a), i forordning nr. 883/2004.

32 Den forelæggende ret har i denne forbindelse anført, at der ikke længere bestod noget ansættelsesforhold i perioderne mellem X' og Y's vikaransættelser, således at X og Y ikke i disse mellemliggende perioder kan anses for at have været arbejdstagere i henhold til nederlandsk ret.

33 Den forelæggende ret har tilføjet, at det følger af dom af 19. september 2019, van den Berg m.fl. (C-95/18 og C-96/18, EU:C:2019:767), at beskæftigelsesmedlemsstaten ikke er forpligtet til at lade en vandrende arbejdstager, der er bosat på en anden medlemsstats område, være omfattet af sin sociale sikringsordning for de perioder, hvor denne i medfør af afsnit II i forordning nr. 883/2004 er omfattet af bopælsmedlemsstats lovgivning om social sikring, selv om denne lovgivning ikke giver arbejdstageren ret til alderspension eller børneydelser. Den omstændighed, at de pågældende ikke havde ret til lignende ydelser i deres bopælsmedlemsstat, er følgelig uden relevans.

34 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt den lovgivning, der finder anvendelse i perioderne mellem X' og Y's vikaransættelser, skal fastlægges i henhold til artikel 11, stk. 3, litra e), i forordning nr. 883/2004.

35 Den forelæggende ret har i denne forbindelse anført, at det følger af Domstolens praksis – bl.a. af præmis 50 i dom af 23. april 2015, Franzen m.fl. (C-382/13, EU:C:2015:261), der blev afsagt i forbindelse med Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996 (EFT 1997, L 28, s. 1), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1992/2006 af 18. december 2006 (EUT 2006, L 392, s. 1), som kan overføres til området for forordning nr. 883/2004 – at personer, der sædvanligvis udøver erhvervsmæssig beskæftigelse i en medlemsstat, er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning nr. 883/2004, så længe de ikke definitivt eller midlertidigt har indstillet denne beskæftigelse, og at de fortsat er undergivet denne lovgivning også i de dage, hvor de ikke effektivt udøver denne beskæftigelse. Den omstændighed, at der består et ansættelsesforhold, er således ikke afgørende i denne henseende. Den forelæggende ret udelukker derfor ikke, at perioderne mellem X' og Y's vikaransættelser, navnlig X', ikke reelt udgør et ophør af deres lønnede beskæftigelse i Nederlandene. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvilke relevante forhold der i denne forbindelse skal tages hensyn til, navnlig vedrørende spørgsmålet om, efter hvilket tidsrum det må antages, at en person, der som X eller Y ikke længere har noget ansættelsesforhold, er ophørt med sin beskæftigelse i beskæftigelsesmedlemsstaten.

36 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at det ligeledes fremgår af den nævnte doms præmis 51, at en person uden videre er omfattet af bopælsstatens lovgivning, hvis vedkommende ikke har lønnet beskæftigelse og ikke har noget ansættelsesforhold, selv om den pågældende kun midlertidigt er ophørt med sin beskæftigelse i beskæftigelsesstaten, idet den eneste undtagelse er, når den pågældende modtager en ydelse som omhandlet i artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 883/2004.

37 På denne baggrund har Centrale Raad van Beroep (appeldomstol i sager vedrørende social sikring og tjenestemænd, Nederlandene) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning (EF) nr. 883/2004 fortolkes således, at en arbejdstager, der bor i en medlemsstat og arbejder på en anden medlemsstats område på grundlag af en kontrakt om vikaransættelse, hvorved ansættelsesforholdet ophører, så snart vikararbejdet er færdigt, og derefter genoptages, i de mellemliggende perioder fortsat er omfattet af lovgivningen i sidstnævnte medlemsstat, så længe vedkommende ikke midlertidigt har indstillet dette arbejde?

2) Hvilke faktorer er i sådanne tilfælde af betydning ved bedømmelsen af, om der er tale om en midlertidig indstilling af [beskæftigelsen]?

3) Efter hvilket tidsrum må det antages, at en arbejdstager, der ikke længere har et kontraktmæssigt ansættelsesforhold, har indstillet [beskæftigelsen] i beskæftigelseslandet midlertidigt, med forbehold af konkrete tegn på det modsatte?«

Om de præjudicielle spørgsmål

38 Med de tre præjudicielle spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 11, stk. 3, litra a) og e), i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at en person, der er bosat i en medlemsstat, og som gennem et vikarbureau, der har hjemsted i en anden medlemsstat, arbejder som vikaransat på denne anden medlemsstats område, er undergivet – i perioderne mellem de nævnte vikaransættelser – lovgivningen i dennes beskæftigelsesmedlemsstat, eller således, at en sådan person i disse mellemliggende perioder er undergivet lovgivningen i dennes bopælsmedlemsstat.

39 Det følger af fast retspraksis, at bestemmelserne i afsnit II i forordning nr. 883/2004, hvori denne forordnings artikel 11, stk. 3, er indeholdt, udgør et sæt udtømmende og ensartede lovvalgsregler, hvis formål er, at arbejdstagere, der flytter inden for EU, skal være omfattet af den sociale sikringsordning i en enkelt medlemsstat, således at overlapninger mellem gældende nationale ordninger og de vanskeligheder, som dette kan give anledning til, undgås (jf. i denne retning dom af 20.5.2021, FORMAT Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-879/19, EU:C:2021:409, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

40 Artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning nr. 883/2004 fastsætter princippet om, at en person, der udøver lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed i en medlemsstat, er omfattet af denne medlemsstats lovgivning.

41 Således som generaladvokaten har anført i punkt 63 i forslaget til afgørelse, mister eksistensen af et sådant ansættelsesforhold kun betydning i undtagelsestilfældet i artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 883/2004, der sidestiller personer, der modtager en kontantydelse i kraft af eller som følge af lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed, med personer, der udøver lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed.

42 I det foreliggende tilfælde fremgår det imidlertid af forelæggelsesafgørelsen, at X og Y i perioderne mellem deres vikaransættelser ikke modtog de fordele, der er omhandlet i artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 883/2004.

43 Det skal derfor afgøres, om X og Y skal anses for i de nævnte mellemliggende perioder at have udøvet lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed som omhandlet i artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning nr. 883/2004.

44 I denne henseende skal der mindes om, at artikel 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 definerer begrebet »lønnet beskæftigelse« som en beskæftigelse eller dermed ligestillet aktivitet, der betragtes som sådan ved anvendelse af lovgivningen om social sikring i den medlemsstat, hvor den pågældende beskæftigelse eller dermed ligestillede aktivitet udøves.

45 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at X udøvede sin beskæftigelse på grundlag af en midlertidig vikaransættelseskontrakt, der indeholdt en bestemmelse om, at ansættelsesforholdet ville blive indledt på det tidspunkt, hvor beskæftigelsen faktisk påbegyndtes, og ophøre på det tidspunkt, hvor beskæftigelsen ophørte. Det følger heraf, at der i perioderne mellem X' vikaransættelser ikke var et ansættelsesforhold mellem X og vikarbureauet.

46 Selv om X i disse mellemliggende perioder var tilmeldt flere nederlandske vikarbureauer, udøvede hun desuden intet vikararbejde på vegne af disse sidstnævnte. Hvad angår det frivillige arbejde og de huslige opgaver, som X udførte i Nederlandene i de nævnte mellemliggende perioder, er det tilstrækkeligt at bemærke, at disse aktiviteter ifølge den forelæggende ret ikke kan anses for lønnet beskæftigelse eller dermed ligestillet aktivitet i henhold til nederlandsk lovgivning.

47 Hvad angår Y fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at Y arbejdede for et vikarbureau på grundlag af en midlertidig ansættelseskontrakt, der begyndte den 20. juli 2015 og ophørte den 31. december 2015, og at Y indgik en ny ansættelseskontrakt med samme virksomhed, som begyndte den 8. februar 2016. I perioden mellem disse to kontrakter, dvs. fra den 1. januar til den 7. februar 2016, var ansættelsesforholdet mellem Y og vikarbureauet ophørt.

48 Det følger heraf, at X og Y i perioderne mellem deres vikaransættelser på grund af ophøret af deres erhvervsmæssige beskæftigelse ikke udøvede lønnet beskæftigelse eller dermed ligestillede aktiviteter i henhold til den nederlandske lovgivning. De var derfor ikke omfattet af anvendelsesområdet for artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning nr. 883/2004, hvorfor de ikke var undergivet nederlandsk lovgivning.

49 Denne konklusion kan ikke drages i tvivl af dom af 23. april 2015, Franzen m.fl. (C-382/13, EU:C:2015:261), som Kommissionen og den forelæggende ret har henvist til. I denne doms præmis 50 og 51 fastslog Domstolen nemlig, at beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning fortsat finder anvendelse, så længe den pågældende person udøver sin erhvervsmæssige beskæftigelse på denne medlemsstats område, men at personer, som definitivt eller midlertidigt er ophørt med deres erhvervsmæssige beskæftigelse, derimod er undergivet lovgivningen i deres

bopælsmedlemsstat. Det følger heraf, således som generaladvokaten har anført i punkt 82 og 84 i forslaget til afgørelse, at det med henblik på anvendelsen af beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning altid er nødvendigt, at der består et kontinuerligt ansættelsesforhold. De konkrete betingelser for udøvelse af beskæftigelse, såsom den omstændighed, at beskæftigelsen udøves på deltid eller lejlighedsvis, eller at de konkrete forpligtelser, der følger heraf, suspenderes, er uden relevans, eftersom de ikke påvirker et ansættelsesforholds kontinuerlige karakter.

50 På denne baggrund og henset til den konstatering, der er foretaget i denne doms præmis 48, var X og Y i perioderne mellem deres vikaransættelser omfattet af anvendelsesområdet for artikel 11, stk. 3, litra e), i forordning nr. 883/2004, som udgør en opsamlingsbestemmelse, der skal finde anvendelse på alle de personer, som befinder sig i en situation, der ikke er specifikt reguleret af andre bestemmelser i den nævnte forordning, der indfører et komplet system til fastlæggelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes (jf. i denne retning dom af 8.5.2019, Inspecteur van de Belastingdienst, C-631/17, EU:C:2019:381, præmis 31).

51 Denne bestemmelse fastsætter nemlig, at alle andre personer, som ikke falder ind under litra a)-d) i det nævnte stykke, er omfattet af lovgivningen i bopælsmedlemsstaten, dog uden at tilsidesætte bestemmelser i denne forordning, som sikrer de pågældende ret til ydelser efter lovgivningen i en eller flere andre medlemsstater. Denne bestemmelse finder anvendelse såvel på personer, som definitivt er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse, som på personer, der blot midlertidigt er ophørt med dette (jf. analogt dom af 11.11.2004, Adanez-Vega, C-372/02, EU:C:2004:705, præmis 24).

52 I det foreliggende tilfælde svarede X' og Y's situation i perioderne mellem deres vikaransættelser imidlertid hverken til den situation, der er fastsat i artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning nr. 883/2004, således som det blevet redegjort for i denne doms præmis 45-48, eller til de situationer, der er fastsat i denne forordnings artikel 11, stk. 3, litra b)-d), idet sidstnævnte vedrører tjenestemænd, arbejdsløse og personer, der er indkaldt eller genindkaldt til militærtjeneste eller civilt arbejde.

53 Følgelig skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 11, stk. 3, litra a) og e), i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at en person, der er bosat i en medlemsstat, og som gennem et vikarbureau, der har hjemsted i en anden medlemsstat, arbejder som vikaransat på denne anden medlemsstats område, er undergivet – i perioderne mellem de nævnte vikaransættelser – lovgivningen i dennes bopælsmedlemsstat, hvis ansættelsesforholdet i disse mellemliggende perioder ophører i henhold til vikaransættelseskontrakten.

Sagsomkostninger

54 Da sagernes behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Artikel 11, stk. 3, litra a) og e), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger

skal fortolkes således, at

en person, der er bosat i en medlemsstat, og som gennem et vikarbureau, der har hjemsted i en anden medlemsstat, arbejder som vikaransat på denne anden medlemsstats område, er undergivet – i perioderne mellem de nævnte vikaransættelser – lovgivningen i dennes bopælsmedlemsstat, hvis ansættelsesforholdet i disse mellemliggende perioder ophører i henhold til vikaransættelseskontrakten.

Underskrifter